

ORMER
Ortadoğu Enstitüsü
معهد الشرق الأوسط
Middle East Institute
پژوهشگاه خاورمیانه

- Körfez Dosyası
- Fas Dosyası
- Libya Dosyası
- Mısır Dosyası
- İran Dosyası
- Avrupa ve Ortadoğu Dosyası
- Cezayir Dosyası
- Doğu Asya - Orta Doğu Dosyası
- Filistin Dosyası
- Lübnan Dosyası
- Tunus Dosyası
- Güvenlik Dosyası

SAÜ
Ortadoğu Enstitüsü
Gündem Notları

Mayıs, 2022

ÖNSÖZ

Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü olarak aylık yaptığımız gündem toplantılarını metne döküp yayınlamaya devam ediyoruz. Bu yeni gündem bültenlerinde bölgeyi uzun süredir takip eden araştırmacılarımızın gündemdeki en önemli meseleleri kısaca özetleyip analize dönüştürdüğü kısa dosyalar bulacaksınız. Öte yandan bülten içerisinde Ortadoğu'nun en önemli gelişmelerini Suriye, Irak, Suudi Arabistan gibi ülke bazlı, güvenlik, İslami hareketler, Asya-Pasifik ülkelerinin bölge ile ilişkileri gibi tematik başlıklar altında inceleme şansınız olacak.

Körfez Dosyası

Arş. Gör. Mehmet Rakipoğlu- Arş. Gör. Rumeysa Ayverdi

Bu ay içerisinde Körfez'i en çok meşgul eden gündem maddelerinden birisi ABD-Suudi Arabistan ilişkilerine dair yaşanan gelişmeler oldu. Suudi Arabistan İstihbarat eski başkanı Türki el-Faysal'ın yaptığı açıklamalar iki ülke arasındaki ilişkilerin ne kadar gergin olduğunu kanıtladı. Bu anlamda el-Faysal son zamanlarda Yemen'den Suudi Arabistan'a yönelik yapılan saldırılara yönelik ABD'nin gereğini yapmadığını ifade etti. Dahası el-Faysal Biden dönemi ABD'nin tıpkı Obama döneminde olduğu gibi Suudi Arabistan'ı yüz üstü bırakacağını dile getirerek, Beyaz Saray'ı ciddi biçimde eleştirdi. Biden'ın seçim kampanyası boyunca Suudi Arabistan'ı toplumdan dışlanmış- parya devlet olarak tanıyacağını hatırlatan el-Faysal, ABD'nin Yemen politikasının da hatalı olduğunu vurguladı. Bu anlamda İran destekli Husilerin terör listesinden çıkarılmasının; dolayısıyla İran'a zeytin dalı uzatılmasının gerek Husileri gerekse İran'ı radikalleştirdiğini ifade eden el-Faysal, Suudi Arabistan'daki ABD rahatsızlığını açıkça ifade etmiştir. Bu eleştirilere rağmen iki ülke ilişkilerinde yeni olumlu gelişmeler de meydana gelmiştir. Bunların ilki Suudi Arabistan Savunma Bakanı Yardımcısı Prens Halid bin Selman bin Abdülaziz ile ABD Savunma Bakanı Lloyd Austin arasında gerçekleşen görüşmedir. Görüşmede iki ülke arasındaki stratejik ilişki, Suudi-ABD ortaklığı, savunma ve askerî alanda stratejik işbirliği üzerine konuşulduğu belirtilmiştir. Halid bin Selman, iki ülkenin savunma bakanlıkları arasında gerçekleştirilen ABD-Suudi Arabistan Ortak Stratejik Planlama Komitesinde Suudi heyetine başkanlık yaptı. Görüşme sırasında bölgesel ve uluslararası gelişmeler, iki ülkenin ortak çıkarları, uluslararası barışı ve güvenliği koruma gibi konular üzerinde durulduğu belirtildi. Görüşme sonrası yapılan olumlu açıklamalar da Biden döneminde ABD-Suudi Arabistan ilişkilerinin yeni bir çerçevede değerlendirebileceğini gündeme getirdi. Bu anlamda Biden'ın Haziran ayı içerisinde Suudi Arabistan'a ziyaret gerçekleştireceği ABD basınında tartışılmaya başlandı. Yemen savaşı, Kaşıkçı meselesi gibi gelişmelerden ötürü Biden uzun süre Suudi Arabistan'a uzak bir profil çizmişti. Fakat gerek Ukrayna'daki savaş gerekse Suudi Arabistan'ın Çin ile yaklaşması Riyad'ı Washington nazarında önemli kıldı. Özellikle savaştan ötürü artan petrol fiyatlarının ABD kamuoyunda Biden karşıtı görüşleri güçlendirmiş olması, Beyaz Saray'ın Riyad'a yönelik tavrını değiştirdi. Ayrıca Kasım 2022'de yapılacak kongre seçimleri de Biden'ın Körfez'e yönelik olumlu bakmak zorunda bıraktı. Nitekim Kongrede Körfez ülkelerinin ciddi lobi faaliyetleri bulunmakta. Kongrede demokratların çoğunluğu sürdürmesini isteyen Biden'ın Körfez'den destek alması elzem görünüyor. Dolayısıyla Biden Haziran ayında bütün eleştirilere rağmen Suudi Arabistan'a ziyaret gerçekleştirebilir. Ayrıca Suudi Arabistan'ın Çin ile yaklaşmasının da Biden'ı harekete geçirdiği ifade edilebilir. Bu anlamda Çin ile mücadeleyi önceleyen Biden, Suudi Arabistan ile yaklaşarak Pekin'i dengelemek isteyebilir.

Libya Dosyası

Arş. Gör. Furkan Polat

Yaklaşık iki yıldır görece istikrar süreci yaşayan Libya'da Fethi Başağa'nın Halife Hafter ile anlaşarak uluslararası meşruiyete sahip Trablus hükümetine paralel bir geçiş hükümeti kurması ülkedeki gerilimi tırmandırdı. Meşruiyet tartışmalarını alevlendiren bu gelişme aynı zamanda yeni bir iç savaşın yaşanma ihtimalini barındırıyordu çünkü bu hamle özellikle devlet kaynaklarının silahlı gruplar arasında yeniden dağılımı anlamına geliyordu. 2011 yılından günümüze Libya'da iç savaşın tekrar tekrar patlak vermesinin temel sebebi

olan ekonomik kaynaklar, geçiş hükümetleri aracılığıyla silahlı gruplara aktarıldığı için Trablus'ta kimin göreve geldiği oldukça önemli bir gelişmedir. Bu sebeple Mayıs ayında Başağa'nın kentteki bazı milislerin desteğiyle Trablus'a giriş yapması ülkenin batısındaki gruplar arasında gerilimi tırmandırdı ve kısa süreli bir çatışmaya neden oldu. Başağa'nın kenti terk etmesiyle sona eren çatışmalar kırılğan ittifaklar arasındaki dengeyi belirleyici olduğu batı bölgesindeki güç ilişkilerinde önemli değişimler meydana getirdi.

Bunlardan ilki, 2019'daki iç savaşta Hafter karşıtı koalisyonun öncülerinden Zintanlı Usame Cuveyli'nin Askeri İstihbarat Başkanlığı görevinden alınmasıydı. Abdulhamid Dıbeybe liderliğindeki Ulusal Birlik Hükümeti'nin bu hamlesi, yıllardır Zintan kentinin Hafter karşıtları ve müttefikleri şeklindeki maruz kaldığı bölünmüşlüğü ortadan kaldırdı. 2014 yılındaki iç savaştan günümüze ilk defa Hafter'le aynı pozisyonda yer alan Cüveyli grubu, bu hamleye karşılık olarak başkent'in güney batısındaki bölgelere konuşlandı. İkincisi, yine Cüveyli örneğinde olduğu gibi Hafter karşıtlığı ile önce çıkan Trabluslu milisler arasında bir bölünmeye yol açmasıdır. 2016'dan beri başkentteki devlet kurumlarında ciddi bir nüfuz sahibi olan Nawasi Tugayı'nın Başağa'nın safında yer alması Zintanlı grupların pozisyonu ile birlikte düşünüldüğünde batıdaki güç dengelerini sarsan bir gelişme olarak okunabilir. Sonuncusu, Trablus'ta yaşanan çatışmanın Dıbeybe hükümetinin lehine sonuçlanmasında rol oynayan grupların sahadaki aktivizminin artmasıdır. Bu kısa süreli kriz, UBH'yi başta Misratalılar olmak üzere batıdaki Hafter karşıtlarına daha bağımlı hale getirdiği gibi aktörler arasındaki dengeyi sarsma ihtimali barındırdığı için yeni çatışmaları tetikleyebilir.

Geçtiğimiz ay yaşanan bu gelişmeler genel olarak Libya krizinin seyri açısından değerlendirildiğinde ise farklı alanlarda yıpratıcı sonuçlar doğurduğu söylenebilir. İlk olarak Trablus'ta meydana gelen çatışmalar, bir süredir gündemde yerinin koruyan barışçıl çözüm çabalarının mevcut güç ilişkileri ve dağılımları dikkate alındığında mümkün olmadığını açıkça gösterdi. Libya'nın mevcut durumunun basit bir hükümet ya da yönetim krizinden kaynaklanmadığını ve güvenlik sektöründeki bölünmüşlüğün diğer bütün sektörlerdeki sorunları şekillendirdiğini ortaya koydu. İkinci olarak güç ilişkileri açısından bakıldığında ise ülkenin batısındaki rekabetin uzun vadede Hafter'e yarayacağı söylenebilir. 2019'daki iç savaşta olduğu gibi batıda olası müttefiklerin varlığı yeni bir saldırı için Hafter'in ümitlerini arttırmakla birlikte yereldeki nispi güç dağılımının onun lehine dönüştüren bir etki doğurmaktadır.

Mısır Dosyası

Arş. Gör. Ayşe Hazar

Sina Yarımadası yine terör saldırı ile gündemde:

Mayıs ayının ilk haftası, Süveyş Kanalı'nın doğusundaki su pompalama tesisine yönelik terör saldırısında 11 asker hayatını kaybederken 5 asker yaralandı. IŞİD tarafından üstlenilen saldırı ile Sina'da operasyon başlatan Mısır ordusu, bir grup teröristin etkisiz hale getirildiğini ve çok sayıda silah, cephane ve patlayıcının ele geçirildiğini açıkladı. 4-5 gün sonra ikinci bir saldırı yarımada'nın kuzeyindeki bir askeri kontrol noktasına düzenlendi ve 5 asker daha yaşamını yitirdi. 11 askerin ölümüne ve 5 askerin yaralanmasına yol açan saldırıyı Suudi Arabistan, Kuveyt, Katar ve Bahreyn gibi ülkeler kınarken bir açıklama da Türkiye Dışişleri Bakanlığı'ndan geldi. Bakanlık tarafından yapılan yazılı açıklamada saldırı kınanırken "Saldırıda hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet, aileleri ile kardeş Mısır halkına ve Mısır devletine başsağlığı, yaralılara acil şifalar diliyoruz." ifadelerine yer verildi. 7 Mayıs'taki saldırıdan iki gün sonra Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi,

ABD'nin Ortadoğu, Orta Asya ve Güney Asya'daki birliklerinden sorumlu Merkezi Kuvvetler Komutanlığı CENTCOM'un başındaki isim Michael Erik Kurilla ile Kahire'de bir görüşme gerçekleştirdi. Taraflardan gelen açıklamalarda iki ülke arasındaki stratejik ilişkiler bağlamında askeri işbirliğinin önemi vurgulanırken bölgesel güvenlik ve teröre karşı mücadelede dayanışma içerisinde olduğu ifade edildi. Kurilla ayrıca Mısır Savunma Bakanı Muhammed Zeki ile de bir görüşme gerçekleştirdi.

Ekonomik büyüme için arayışlar sürüyor:

Mısır hükümeti, ekonomik büyüme için yeni bir adım atacağını Başbakan Mustafa Medbuli'nin açıklamaları ile duyurdu. Katıldığı bir konferansta % 30 oranındaki özel yatırımın gelecek 3 yıl içerisinde % 65'e yükselmesini arzu ettiklerini ifade eden Medbuli, özel yatırımı teşvik amacıyla devletin ekonominin belirli sektörlerinden tamamen çekilmeyi planladığını ve elektrikli araçlar, data merkezleri, iletişim kuleleri, petrol ve gaz ağları ile rüzgâr enerjisinin işletilmesi gibi alanlarda özel sektöre projeler sunacağını ve böylelikle 4 yıl içerisinde 40 milyar dolarlık yatırımın ülkeye çekilmesinin hedeflendiğini açıkladı.

Bir diğer ekonomi gündemi Birleşik Arap Emirlikleri'nde yapılan üçlü endüstriyel entegrasyon toplantısı ile oluştu. Mısır Başbakanı Mustafa Medbuli, Mayıs ayının son haftası Ürdün Başbakanı Bişr el-Hasavne ve BAE Devlet Başkanı Muhammed bin Zayid en-Nahyan ile Abu Dabi'de bir araya geldi ve BAE-Ürdün-Mısır endüstriyel entegrasyonu için iş birliği ve stratejik ortaklığa dair değerlendirmelerde bulundu. Toplantıda Medbuli'ye eşlik eden Mısır Ticaret ve Sanayi Bakanı Nevin Gamea, ülkeler arasındaki endüstriyel ortaklığın acil, orta ve uzun vadeli birçok projeyi içerdiğini ve sürdürülebilir ekonomik büyümeye katkı sağlayacağı gibi karşılıklı yatırımları da artıracığını açıkladı. Toplantıda ayrıca bu ortaklık için üç ülkedeki kaynakların ve insan sermayesinin kullanılarak ileri teknoloji sektörüne odaklanılacağı ve bu kapsamda 10 milyar dolar yatırım yapılacağı bildirildi.

ABD'den Mısır'a iki ayrı askeri ekipman satışı onayı geldi:

ABD Dışişleri Bakanlığı, Mısır'a 691 milyon dolarlık TOW füzesi ve 2,6 milyar dolarlık CH-47F Chinook ağır nakliye helikopteri satışına onay verdi. ABD Savunma Güvenlik İşbirliği Ajansının duyurduğu satış onayları için Dışişleri Bakanlığının Mısır'a tahmini değeri 690 milyon dolar olan TOW 2A Radyo Frekans Füzeleri ile tahmini değeri 2,6 milyar dolar olan CH-47F tipi helikopter ve ilgili ekipmanların satışının onaylanmasına karar verdiği ifade edildi. Satış onayına ilişkin Kongreye tebligat gönderilirken Kongrenin itiraz etmemesi durumunda Mısır ile satış paketinin içeriğine yönelik görüşmeler başlayacak.

İran Dosyası

Arş. Gör. Mustafa Şeyhmus Küpeli

Dış Politika ve Güvenlik:

30 Nisan'da İsrail istihbarat teşkilatı Mossad, İstanbul'daki İsrail konsolosluğundaki bir diplomata, Almanya'daki bir ABD generaline ve Fransa'daki bir Yahudi gazeteciye (Haaretz) yönelik suikast girişimi iddiasının ayrıntılarını açıkladı. Raporlarda, iddia edilen suikastçı, denizasırlı operasyonlarla görevli Devrim Muhafızları Kudüs Gücü Birimi 840'ın bir üyesi olan 52 yaşındaki Mansur Rasuli olarak açıkladı. Suikastlara hazırlanmak için kendisine 150.000 dolar ödendiği ve üç hedefin tümü öldürüldüğünde 1 milyon dolar daha

alacağı iddia edildi. Rasuli'nin suikastları gerçekleştirmek için uyuşturucu kaçakçılarını kullanmayı planladığı bildirildi. İsrail haberlerine göre, Rasuli İran'daki evinde sorguya çekildi ve daha sonra serbest bırakıldı. Medya kuruluşları ayrıca sorgulamanın ses kaydını da yayınladı; bu ses kaydında Rasuli'nin komplonun bir hata olduğunu söylediği anlaşıyordu. Söz konusu iddiaların özellikle nükleer görüşmelerin Devrim muhafızlarının yabancı terörist listesinden çıkarılıp çıkarılmamasının taraflarca tartışıldığı ve restleşildiği bir döneme denk gelmesi dikkat çekiciydi. İsrail açısından operasyonun ayrıntılarını yayımlamak Devrim Muhafızlarını terör örgütleri listesinden çıkarmayı zorlaştıracak bir ortam oluşmasına katkı sağlamaktaydı.

21 Mayıs'ta İran'ın başkenti Tahran'da Devrim Muhafızları Ordusu mensubu Albay Hasan Seyyad Hodayari, evinin yakınlarında motosikletli iki saldırganın silahlı saldırısına uğradı. Hayatını kaybeden albayın Suriye'de Devrim Muhafızları Ordusu bünyesinde görev aldığı belirtildi. Olaydan bir hafta önce Devrim Muhafızları Ordusu mensubu Albay Ali İsmailzade'nin de balkondan düşerek hayatını kaybetmesi ölümlere dair şüpheleri arttırdı. Üst üste gelen bu kritik ölümlerin ardından Devrim Muhafızları Ordusu, suikastın ABD, İsrail ve müttefiklerini nitelemek için kullandıkları terim olan "küresel kibirle bağlantılı unsurlar" eliyle gerçekleştirilen bir terör eylemi olduğunu söyleyerek kınadı. Devrim Muhafızları, saldırganları belirlemek için bir soruşturma başlattığını belirtti. Hodayari'nin ölümü Kasım 2020'de üst düzey nükleer bilim insanı Mohsen Fahrizade'nin öldürülmesinden bu yana İran'daki en yüksek profilli ölüm oldu.

Suikast, arkasında kimin olduğuna dair tartışmaları gündeme getirdi. Zira İsrail'in iddiasına göre her iki ordu mensubu da yurtdışındaki yabancıları öldürmekle görevli Devrim Muhafızları'nın seçkin ve gizli birimi 840'ın üst düzey üyeleri idi. Suikastın arkasında İsrail'in olduğuna dair iddia ise New York Times gazetesinin ismi açıklanmayan bir istihbarat yetkilisine dayandığı haberinde yer aldı. Haberde İsrailli yetkililer söz konusu suikastın arkasında kendilerinin olduğuna dair bilgilendirmeyi ABD'ye yapmışlardı. İsrailli yetkililer söz konusu suikastın 840 isimli birimin operasyonlarını durdurması için İran'a bir uyarı niteliği taşıdığını Amerikalı yetkililerle paylaştı. İran medyası ise nükleer müzakerelerin hassas geçtiği şu dönemde İsrail'in söz konusu saldırıyla görüşmeleri rayından çıkarmayı hedeflediğini belirtti. İran'daki suikastın ardından İsrail, Türkiye'ye gidecek vatandaşları için 'gerçek tehdit' bulunduğu gerekçesiyle seyahat uyarısı yayınladı. İran'ın, İsrail hedeflerine yönelik misilleme yapabileceği ifade edildi.

Nükleer Müzakereler:

İran ile P5+1 arasında Nisan 2021'de başlayan Viyana'daki müzakerelerde önemli ilerlemeler kaydedilse de Devrim Muhafızları Ordusu'nun ABD'nin "yabancı terör örgütleri" listesinden çıkarılmasına ilişkin talebi başta olmak üzere çözüme kavuşmayan bazı meseleler nedeniyle görüşmeler çıkmaza girmişti. 11 Mayıs'ta Avrupa Birliği (AB) İran ile nükleer müzakereler koordinatörü Enrique Mora, İran'ın nükleer baş müzakerecisi Ali Bagheri Kani ile görüşmek üzere Tahran'a geldi. Mora'nın geziyi ABD ve AB3 (İngiltere, Fransa ve Almanya) ile koordine ettiği bildirildi. ABD yönetimi, İranlıların Devrim Muhafızları ile ilgili taleplerinden vazgeçmesini ve Viyana'da varılan anlaşma taslağını imzalamayı kabul etmelerini umuyor. Toplantı başlamadan kısa bir süre önce İran İstihbarat Bakanlığı'nın iki Avrupa vatandaşını tutuklaması ise dikkat çekti. Müzakerelerde Devrim Muhafızları Ordusu'nun ABD terör listesinden çıkarılmasıyla ilgili çıkmaz en önemli gündem maddesi olmaya devam ediyor. 24 Mayıs'ta yayınlanan bir haberde, ABD Başkanı Joe Biden'ın, Devrim Muhafızları Ordusu'nun "yabancı terör örgütleri" listesinden çıkarılmayacağına dair kesin kararını verdiğini ve kararını İsrail Başbakanı Naftali Bennett'e de ilettiğini yazmıştı. Aynı gün Twitter hesabından açıklama yapan Bennett de haberi doğrulamıştı.

30 Mayıs'ta Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (UAEA) iki rapor yayınladı. UAEA, İran'ın bildirilmemiş üç bölgede (Marivan, Turquzabad ve Varamin'de) uranyum izleriyle ilgili uzun süredir devam eden soruları yanıtlamadığını söyledi. İkinci raporda ise UAEA, İran'ın zenginleştirilmiş uranyum stokunun 2015 Kapsamlı Ortak Eylem Planı (KOEP) tarafından belirlenen sınırın 18 katı olduğunu iddia etti. Donald Trump yönetiminin 2018'de anlaşmadan çekilmesi ve yaptırımları yeniden yürürlüğe koymasından bu yana İran'ın nükleer faaliyetlerini hızlandırdığı biliniyor. 31 Mayıs'ta İran ise UAEA raporunun "adil ve dengeli bir rapor olmadığını" ve "İran ile UAEA arasındaki müzakerelerin gerçekliğini yansıtmadığını" söyledi. UAEA Yönetim Kurulu ise AB3 (İngiltere, Fransa, Almanya) ve ABD'nin "İran'ı ilan edilmemiş alanlar konusunda işbirliği yapmaya çağırın" bir karar taslağının görüşülmesi için haziran ayında toplanacağını duyurdu.

Irak Dosyası

Arş. Gör. Recep Tayyip Gürler

Hükümet Kurulma Süreci:

Ekim 2021'de düzenlenen parlamento seçimlerinin ardından Irak'ta cumhurbaşkanını seçme ve hükümeti kurma çalışmaları devam ediyor. Yaklaşık 8 aydır devam eden pazarlıklar henüz sonuç vermedi. Seçimlerin kazanan partisi Sadr Grubu lideri Mukteda Sadr, Nisan ayı başında meclis içindeki bloklara hükümeti kurmaları için 40 günlük süre tanıdı. Bu süre zarfında hükümet kurulamayınca Sadr Grubu, (Sünni) Egemenlik Bloku ve (Kürt) KDP tarafından oluşturulan "Vatanı Kurtarma İttifakı" harekete geçme kararı aldı. Yaklaşık bir haftalık pazarlıkların ardından sonuç alınamayınca Sadr, 16 Mayıs'ta yeni bir açıklama ile hükümet kurma çalışmalarına bir ay daha ara verdiğini ve muhalefete çekildiğini açıkladı. Bu kararının arkasında meclisteki diğer oluşumlara hükümeti kurmaları için bir şans tanımak isteği yattığını ifade eden Sadr, söz konusu süre içinde hükümet kurulma anlaşması sağlanamazsa başka bir karar alacağını belirtti.

Bunun yanında Mayıs ayı içerisinde bağımsız vekillerden oluşan grup da harekete geçerek hükümet kurma çalışmalarına başladı. Bağımsız vekillerle birlikte Irak meclisinde hükümet kurmak isteyen üç ana grup ortaya çıkmış bulunuyor. Bunlardan İran yanlısı grup olarak tanımlayabileceğimiz Şii Koordinasyon Cephesi "ulusal birlik hükümeti" kurulmasını, "Ne İran Ne ABD, Önce Irak" anlayışını savunan Kürt, Sünni ve Şii grupları ihtiva eden Vatanı Kurtarma İttifakı "ulusal çoğunluk hükümeti" kurulmasını, bağımsız vekiller ise etnik ve mezhepsel kökene bakılmadan tamamen teknokratlardan oluşan "ulusal ittifak hükümeti" kurulmasını talep ediyor.

İsrail ile Normalleşme:

Irak Meclisi 26 Mayıs Perşembe günü İsrail ile normalleşmeyi suç sayan bir yasa tasarısı önerdi. Mecliste oy birliği ile kabul edilen "Siyonist Oluşumla Normalleşme ve İlişki Kurmanın Suç Sayılması" yasası, Iraklı vatandaşlar, sivil toplum kuruluşları, sosyal medya platformları, askerler ve devlet kurumlarının, herhangi bir İsrail kurumuyla herhangi bir ilişki kurma, üye olma, iş yapma ya da bu kurumdan yardım kabul etme ve ona ait her türlü fikir veya ideolojiyi savunmasını yasaklıyor. İsrail ile ilişki kurulması halinde müebbet hapis ve idama kadar varan cezalar verilebilecek.

Bu yasanın ardından tartışılan ilk mesele Bağdat hükümetinin Batı ile ilişkilerinin zarar görme ihtimali oldu. Irak yasaları gereği kâğıt üzerinde de olsa zaten İsrail ile yakınlaşma yasaklanmış durumda. Irak'ın hem bölge

ölkeleri ile hem de ABD ve İran arasında diplomasi trafiğı yürüttüğü řu günlerde böyle bir yasanın teklif edilmesi Başbakan Mustafa Kazımı'ye bir mesaj olarak da okunabilir. Zira Kazımı, yaklaşık iki yıldır iç politikada uğraştığı krizlerin yanında dış politikada önemli bir arabuluculuk faaliyeti yürütmekte. İsrail'in Arap devletleri ile yakınlaşmaya başlaması ilerleyen süreçte Irak-İsrail görüşmelerinin de başlamasını sağlayabilirdi.

Bu yasa teklifinin arkasında seçimden lider parti olarak çıkan Sadr Hareketi'nin olması bir diğer önemli mesele olarak durmaktadır. İsrail karşıtı söylemleri ile tanınan bir isim olan Mukteda Sadr yasa teklifinin ardından açıklama yaparak bu yasanın bir dine karşı alınmadığını terörizme, radikalizme ve zulme karşı alındığını ifade etti. İran, Hamas ve Hizbullah bu yasaı desteklerken ABD Dışışleri Bakanlığı bu karardan son derece rahatsız olduğunu ifade etti. Bu yasanın ifade özgürlüğüne zarar vermesinin yanında antisemitik bir ortam doğurmasından duyulan endişe dile getirildi.

Cezayir Dosyası

Arş. Gör. Berkan Özgür

Son dönemde Rusya'nın Ukrayna'yı işgali gibi uluslararası ve Batı Sahra gibi bölgesel gerginliklerin artması Cezayir'in dış politikasını da ciddi bir şekilde etkiledi. Özellikle Batı Sahra konusundan önce Arap ölkeleri, ardından ise İspanya ve Fransa gibi büyük Avrupa devletlerinin Fas'ın konumunu desteklemesi Cezayir'i yeni diplomasi arayışına itmiş ve dış politikasını da bu bağlamda şekillendirmesine yol açmıştı. Mayıs ayında da Cezayir dış politikası aynı doğrultuda devam etmiştir.

Bu bağlamda ele alınabilecek ilk gelişme, geçtiğimiz aylarda açıkladığı gibi, Cezayir yönetiminin İspanya'ya doğalgaz tedarik eden Mağrip-Avrupa (The Maghreb Europe) boru hattını tamamen kapatmasıydı. İspanya'ya doğalgaz taşıyan başka bir doru hattının olmadığı da dikkate alındığında, bu aynı zamanda Cezayir'in İspanya'ya gaz akışını da tamamen durdurduğu anlamına geliyor. Cezayir yönetiminin aldığı bu kararın siyasi manada İspanya'nın Batı Sahra konusunda politikasını değiştirmesine yol açıp açmayacağı bilinmiyor. Hatta bu manada İspanya'nın ABD'den daha fazla doğalgaz tedarik edeceğini açıklamasıyla İspanya'nın siyasi pozisyonunda ısrar ettiği görülüyor. Diğer yandan, ilgili boru hattının kapanmasının, Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sonrası Avrupa'nın doğalgaz tedarikinde Cezayir'i önemli bir aktör haline getirse de ciddi ekonomik sorunları bulunan Cezayir'e maliyetinin yüksek olacağı düşünülüyor.

Batı Sahra bağlamında ise yapılan açıklamalara göre Fas ile Cezayir arasındaki gergin ilişkiler devam etmektedir. Öncelikle Rabat tarafından yapılan açıklamada Cezayir'in Batı Sahra konusunda tutumu eleştirilirken, Cezayir'in uzun süredir vurguladığı "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına" atıfla Cezayir yönetiminin Berberi kökenli Cezayir vatandaşlarına yönelik politikası hatırlatıldı ve "eğer Cezayir, ulusların kendi kaderini tayin hakkı ilkesini benimsiyorsa öncelikle Kabil halkının haklarını tanımalıdır" açıklamasında bulundu. Takip eden günlerde ise son zamanlarda sıklıkla konuşulan Cezayir ile Fas arasında Suudi Arabistan'ın arabulucu rolü oynayacağına dair yoruma ilişkin olarak ise Cezayir Dış İşleri Bakanı Lamamra, iki ölk arasında herhangi bir arabuluculuk çalışmasını kabul etmeyeceklerini ifade ederek ilişkilerde normalleşme için Fas'ın "düşmanca tavrını" terk etmesi gerektiğini söyledi. Bu iki açıklamadan da anlaşılacağı üzere, iki ölk arasındaki gergin ilişkiler devam etmektedir.

Cezayir dış politikasına bu ay öne çıkan bir başka önemli gelişme ise Cezayir Cumhurbaşkanı Tebbun'un, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın daveti üzerine birçok bakanı ile Ankara'ya 15-17 Mayıs tarihlerinde resmi bir ziyarette bulunmasıydı. Cumhurbaşkanı ile görüşmesinin yanı sıra birçok resmi toplantı yürüten Tebbun, ekonomi bağlamında Türk iş insanları ile yaptığı toplantılarda onları Cezayir'e yatırım yapmaya davet etti ve yatırımlarının önündeki her türlü engelin kaldırılacağını ilan etti. Aynı ziyaret kapsamında Türkiye'de bulunan Cezayir Dışişleri Bakanı Lamtame Lamamra ise mevkidaşı Mevlüt Çavuşoğlu ile görüştü. İlgili görüşmeler sonunda ticaret, sanayi ve eğitim alanında 15 anlaşma imzalandı. Siyasi manada ise iki lider bölgesel ve küresel gelişmelerin ele alındığını ve iki ülkenin benzer bakış açısına sahip olduğunu vurgulamakla yetindi. Ziyaretin Cezayir açısından asıl gündemi ise savunma sanayisi alanıydı. Bölgesel ölçekte en çok silahlanan ülkelerin başında gelen Cezayir Ordusu'nun uzun süredir en büyük tedarikçisi Rusya'ydı. Ancak Ukrayna başta olmak üzere, Rusya'nın askeri harcamalarının artmasının Cezayir'e yansması silah tedarikinin azalması oldu. Bu bağlamda Cezayirli liderin gündeminde, söz konusu silah teminini gidermek için Türkiye ile savunma sanayisi alanında ortak adımlar atmak vardı. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Cezayir ile savunma sanayii alanındaki iş birliğini geliştirmekte kararlıyız" açıklamasına rağmen birçok araştırmacıya göre ise Tebbun, istediği kapsamda anlaşma elde edemedi.

Filistin Dosyası

Arş. Gör. Fatma Zehra Toçoğlu

Filistin'de Mayıs ayı gerginliklerin ve gerilimlerin arttığı bir ay oldu. Al Jazeera muhabiri Şirin Ebu Akile'nin öldürülmesi Mescid-i Aksa'da başlayan İsrail-Filistin arasındaki son şiddet dalgasının yaşandığı döneme denk geldi. Görev yaptığı sırada üzerinde "basın" yazan yelek giyen 51 yaşındaki gazetecinin İsraili bir keskin nişancı tarafından öldürülmesi Arap dünyasını yasa boğdu. İsrail yönetiminin reddettiği haber sonrası vurulma anına dair görüntülerin yayınlanması ile İsrail Savunma Bakanı konuyla ilgili şeffaf bir soruşturma açılacağını belirtti. Yüzlerce Filistinlinin hastaneden aldığı ve Doğu Kudüs'e doğru götürmek istediği tabutun taşınmasına engel olan İsrail polisinin mermi ve coplarla kalabalığa müdahale etmesi üzerine Akile'nin tabutunun son anda yere düşmesi önlendi. Olayın gerginliği sürerken aşırı sağcı Yahudi gruplar sokaklarda yürüyüşler yapmaya başladı. İsrail 1967 Altı Gün Savaşı sonrası Doğu Kudüs'ü işgal etmesi dolayısıyla her yıl Mayıs ayının son haftasında bu günü yıl dönümü olarak kutluyor. İbrani takvimine göre "Kudüs Günü" olarak ilan ettikleri bu günde bayrak yürüyüşleri yapıyorlar. Kudüs ziyaretimde tanık olduğum görüntülerde aşırı sağcı Yahudi grupların yürüyüş hazırlıklarını ve sokaklardaki provokatif eylemlerini yakından gözlemledim. Özellikle gençlerden oluşan Yahudi gruplar eski şehrin içinde şarkılar söyleyerek, danslar ederek ve "Yaşasın İsrail halkı" sloganlarıyla Müslüman mahallelerine girdiler ve Mescid-i Aksa kapılarında eylemler yaptılar. Olay yerinde çok sayıda İsrail polisi bulunmakta ve özellikle yürüyüş yapan gençleri çevrelemekteydi. Gençlerin büyük bir kısmında ağır silahlar bulunmakta ve sokaklarda öyle dolaşmaktaydı. İsraili gençler Filistinli sivillere biber gazı sıkmakta, İsrail polisi Şam kapısından girmek isteyen gençleri ve kadınları darp etmekteydi. Radikal milletvekilleri ve İsrail muhalefet lideri Benyamin Netanyahu'nun da Ağlama Duvarı olarak bilinen Burak Duvarı'na gitmesi gerilimlerin daha da artması neden oldu. İsraililer bu yürüyüş ile Doğu Kudüs üzerinde İsrail'in egemenliğini vurgulamak istiyor ve Birleşik Kudüs söylemini güçlendirmek istiyorlar ve bu sebeple doğası gereği de kışkırtıcı bir eylem olan bu yürüyüşler İsrail yönetimi tarafından engellenmiyor.

Lübnan Dosyası

Arş. Gör. A. Selcan Özdemirci Cinal

Tarihinin en büyük ekonomik krizine siyasal karar alıcılar tarafından somut bir çözüm getirilememesi, siyasal çekişmeler ve yapısal problemlerden kaynaklı kronik sorunlar nedeniyle Lübnan siyasi tarihinin belki de en kaotik zamanlarını yaşıyor. Bu olumsuz atmosferde gerçekleştirilen genel seçimlerde dikkat çeken düşük katılım oranı Lübnanlıların geleneksel siyasal sistem devam ettiği müddetçe olumlu bir değişim yaşanacağına dair umutları olmadığını gösteriyor.

17 Mayıs 2022 tarihinde gerçekleştirilen seçimlerde öncelikle genel olarak geleneksel siyasal elitlerin tamamının güç kaybettiğini bir başka ifade ile son seçimlerin zu'ema sisteminin çöküşünü delillendirdiğini ifade edebiliriz. Ekonomik ve siyasal krizden topyekûn rejim değişikliği ile çıkılabileceğine uman Lübnanlılar hatırlanacağı üzere Ekim 2019'dan beri protestolar düzenleyerek sistem değişikliği taleplerini dile getiriyorlar. Buna mukabil yerel siyasal elitler ise statükodan yana tavırları ile iç savaş hayaletini Lübnan sokaklarına salarak korku iktidarını sürdürmeye çalışıyorlar. Tüm bu olumsuz koşullar ve mevcut mezhepçi sistem içerisinde yapılacak bir seçim ile değişimin pek de mümkün olmadığını düşünen halkın büyük çoğunluğunu seçimini sandığa gitmemekten yana kullandı. 2009 yılında yapılan seçimlerde %54 olan katılım oranı 2018'de %49'a gerilerken 15 Mayıs'ta halkın sadece %41'i oy kullandı. Son seçim özelinde katılım oranının düşüklüğüne ilişkin birçok yapısal problemin dışında mevcut siyasalere duyulan güvensizlik önemli bir etken olarak öne çıkıyor. Siyasetçilerin neredeyse tamamı yolsuzluk, liyakatsizlik, görevi kötüye kullanma veya ihmalkarlıkla suçlanıyor. Özellikle 2019'dan itibaren korkunç boyutlara varan ekonomik krize ilişkin somut bir çözüm sunamayan siyasilerin şahsi çıkarlarını önceledikleri düşünülüyor.

Resmî sonuçlar açıklanmasa da meclisteki dağılıma ilişkin genel hatların belli olduğu ifade edilebilir. 2018 seçiminden lider olarak çıkan ve 71 sandalye ile mecliste çoğunluğu sağlayan 8 Mart Bloku 2022 seçimlerinde bu gücü elinde tutmayı başaramadı. Aslında mecliste her iki blokta 128 sandalyeli mecliste çoğunluğu oluşturmak için gerekli 65 milletvekiline sahip olamadı. 8 Mart Bloku Şii ikilisi Hizbullah ve Emel Şii kotalarını tamamen ellerinde tutmayı başarabilirken ittifak halinde oldukları diğer blok üyeleri başta Cebran Bassil'in Özgür Yurtseverler Hareketi olmak üzere diğer siyasal oluşumların ciddi oy kaybı yaşadığı görüldü Ancak 8 Mart Blokunun kaybettiği bu oylar rakip 14 Mart Blokuna da gitmedi.

14 Mart Bloku lideri Saad Hariri seçimleri boykot etmiş Müstakbel Hareketi'nin seçimlere katılmayacağını duyurmuştu. Hariri'nin boykotundan çok önce başlayan Sünni lider boşluğu bir yandan Sünni oyların bölünmesine yol açtı bir yandan da Sünnilerin seçime katılım oranlarını düşürdü. Bu boykot çağrısının Suudi Arabistan'ın tepkisine yol açacağı, Hizbullah'ın işine yarayacağı ve 8 Mart Blokunun oylarını artıracacağı endişesi sıklıkla dile getirilmişti. Ancak seçim sonuçları farklı bir tablo ortaya koydu. 14 Mart Bloku bileşenlerinden Samir Caca liderliğindeki Maruni Lübnan Kuvvetleri Partisi (LK) 20 sandalyeye sahip olarak meclisteki en güçlü parti konumuna geldi.

Maruni oylarındaki bu değişimde iç siyasetin olduğu kadar bölgesel ve küresel aktörlerinde etkisi olduğu ifade edilebilir. Basil'in Hizbullah'ın silahsızlandırılmasına karşı çıkışı, ekonomik kriz ve kötü yönetimin müsebbiplerinden biri olarak görülmesi Maruni vatandaşların oylarını etkileyen temel faktörler arasında yer alıyor. Bununla birlikte Suudi Arabistan ve ABD'nin Caca'yı desteklediği ve Mar Mikail ile güçlenen Maruni-Şii ittifakını LK ile zayıflatmayı hedeflediği ifade edilebilir. Seçimden başarıyla çıkan bir diğer hareket Velid

Canbolat liderliğindeki İlerlemeci Sosyalist Parti oldu. Canbolat 8 Dürzi kotasının tamamına sahip olarak Dürzi oylarını birleştirmeyi başardı.

Bu bağlamda Lübnan siyasal sisteminin halk nezdinde meşruiyetini yitirdiğini delillendiren son seçimlerin ülkenin siyasal tarihi açısından en umut verici gelişmesi reformist/bağımsızların meclise girebilmesi oldu. 2018'de meclise sadece 1 bağımsız aday girebilmişken şimdi bu sayı 15'e çıkmış görünüyor. Elbette mevcut mezhepçi sistem içerisinde yapabilecekleri oldukça sınırlı da olsa Ekim 2019'dan beri protesto gösterileri yürüten, geleneksel zaimlerden olmayan ve temelde mezhep kotasına karşı çıkan yaklaşık 15 milletvekilinin meclise girebilmesi Lübnan siyasetinde olumlu değişimlerin habercisi olabilir. Meclisteki parçalı yapının uzlaşya uzun pazarlıklar sonucu ve oldukça geçici bir şekilde varılan ülkede siyasal sistemi tamamen işlemez kılma ihtimaline rağmen iki blokunda çoğunluğa sahip olamayışı reformist/bağımsızların elini güçlendirebilir. Dolayısıyla bugün için oldukça küçük bir adım olsa da orta vadede Lübnan'da köklü bir değişime dair olumlu gelişmeler yaşanabilir.

Tunus Dosyası

Arş. Gör. Rumeysa Köktaş

Raşid Gannuşi'ye Yurtdışına Çıkış Yasağı:

Tunus'ta Nahda Partisi lideri Raşid Gannuşi'nin de aralarında yer aldığı 34 kişi için yurt dışına seyahat yasağı getirildi. Tunus Aryana Asliye Mahkemesi Sözcüsü Fatıma Bukataya söz konusu yasadak kararının "gizli örgüt" soruşturması kapsamında alındığını ifade etti. Bukataya, 34 kişiye getirilen yurtdışına seyahat yasağının "devlet görevlisi olmayan sivil kişilere devlet sırrını ifşa etmek, devlet görevlisi olarak şahsen veya başkaları aracılığıyla hediye kabul etmek, başkaları adına hak ve imtiyazlar talep etmek" gibi suçlamalardan kaynaklandığını dile getirdi. Konu ile ilgili Nahda Hareketinden yapılan yazılı açıklamada, Gannuşi'ye yurtdışı yasağına ilişkin tebligat yapılmadığı ve Gannuşi'nin yakın zamanda herhangi bir yurt dışı planının olmadığı belirtildi.

Kays Said ve Mustafa Medbuli Görüşmesi:

Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said 12 Mayıs 2022 tarihinde resmi temaslarda bulunmak üzere Tunus'a gelen Mısır Başbakanı Mustafa Medbuli ile bir görüşme gerçekleştirdi. Yapılan görüşmede uluslararası ve bölgesel meselelerin yanı sıra Libya'daki son gelişmelerin de değerlendirildiği ifade edildi. Söz konusu görüşmede Said, iki ülke arasındaki ilişkileri "özel ve kardeşlik ilişkisi" olarak nitelendirerek "Mısır ve Tunus'un tarihi ve kültürel bağları olan derin ilişkilere sahip olduğunu" ifade etti. Said ayrıca, Mısırlı mevkidaşı Abdulfettah Sisi ile ulusal bir ülke inşa etme konusunda ortak bir vizyona sahip olduklarını dile getirdi, uluslararası ve bölgesel meselelerde Mısır ile koordinasyonun önemini vurguladı. Mısır Başbakanı Medbuli ise Tunus'a Hedasi Barajı meselesinde izlediği politika sebebiyle teşekkür etti ve Mısır'ın, Tunus'un aldığı kararların yanında olduğunu iletti.

UGTT'den Grev Çağrısı:

Tunus'un en önemli ve etkili sivil toplum kuruluşlarından biri olan Tunus Genel İşçi Sendikası (UGTT) 16 Haziran 2022 tarihinde ülke genelinde ulusal grev yapma çağrısında bulundu. 159 devlet kurumunda çalışan

tüm personeli kapsayacak olan grevin amacı kamu ücretlerinde genel bir artış talebini ve Cumhurbaşkanı Said'in önerdiği harcama kesintilerinin reddini dile getirmek. UGTT Merkez komitesinden yapılan açıklamada, önerilen harcama kesintilerinin reddedilmesine ek olarak, Mart ayında yüzde 7,2 olan enflasyon oranının Nisan ayında yüzde 7,5'e yükselmesi nedeniyle devlet çalışanları için ücret artışının da talep edildiği bildirildi.

Avrupa Ortadoğu Dosyası

Arş. Gör. Serra Can

Doha-Berlin Hattında Enerji Diplomasisi:

3 aydan fazladır sürmekte olan Ukrayna savaşı daha önceki gündem dosyalarında belirtildiği gibi Avrupa-Ortadoğu bölgeleri arasında enerji ve gıda güvenliğinde iş birliğini ön plana çıkarmaktadır. Aslında Ukrayna'da savaş başladığından itibaren enerji tedarikinde çeşitlendirmeye gitme tartışmaları birçok Avrupa başkentinde en önemli konular arasında yer almış, özellikle Mart ayı itibarıyla somut adımlar atılarak enerji bakımından zengin olan Körfez bölgesine üst düzey resmi ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Her iki bölge arasında önemli ithalatçı ve ihracatçı ülkeler yoğun bir pazarlık sürecine girmiştir. Bu noktada Çin'in Ortadoğu enerjisinin büyük bir alıcısı olduğunu ve bu ölçüde de pazarlık gücünün olduğunu göz ardı etmemek gerekir. Bu durumda Avrupalı alıcılar Ortadoğulu tedarikçilerin pazarlık şartlarını daha fazla dikkate almak zorunda kalabilir. En son Mart ayında Alman Ekonomi ve Çevre Bakanı Habeck'in ziyareti ile Berlin – Doha hattında yoğun bir enerji pazarlığı başlatılmıştı. Berlin için Katar'daki insan hakları durumu ve yeşil enerji politikaları açısından yükselen eleştiriler ve Katar için de Asya pazarından Avrupa lehine önemli ölçüde arz çekme, iki tarafın aşması gereken zorluklar olarak öne çıktı. Bu bağlamda Katar 20 yıllık bir anlaşma süresi talep ederken, Berlin bu talebin yeşil enerjiye geçiş politikaları ile uyumsuz olduğunu altını çizmektedir. Dolayısıyla uzun vadeli LNG alımı Almanya'nın 2040'a kadar ulaşmayı planladığı dekarbonizasyon hedeflerini geriye atabilir. Reuters'in Mayıs başında verdiği habere göre, Katar Berlin'e satacağı gazın diğer Avrupa Birliği ülkelerine aktarımına izin vermek istemiyor. Bu ise AB açısından kabul edilemez bir durum. Zira Rus gazının da birçok AB ülkesine ulaşımını ve satışını Almanya sağlamaktaydı. Hâlihazırda sıvılaştırılmış gazın Rus gazından daha pahalı olduğu hesaba katılırsa, Doha'nın ileri sürdüğü gaz fiyatının petrole göre ayarlanması şartı, Katar LNG'sini Avrupa için daha da maliyetli kılacaktır.

Katar ise Amerikalı müttefiklerinden gelen baskının yanı sıra Avrupa'da dönüşen jeopolitiğin yarattığı yeni fırsat ve açılımlardan olabildiğince istifade etme niyetinde olduğunu Mayıs ayında en üst düzey resmi ziyaretle ortaya koydu. Katar Emiri Berlin'de Şansölye Scholz'un misafiri oldu. 20 Mayıs'ta yapılan ortak basın toplantısında Scholz, Almanya ve Katar arasında dışişleri bakanları düzeyinde düzenli bir şekilde görüşmelerin yer alacağını bildirdi. Enerji güvenliği, İran Nükleer Müzakere süreci, Afganistan'da Taliban rejimi ile iletişimin sağlanması gibi konuların altı çizildi, Doha – Berlin iş birliği övüldü. Katar Emiri, Katar'ın Almanya'da en önemli yatırım yapan ülkelerden biri olduğuna işaret ederken, Alman Şansölyesi de Almanya'nın Katar'daki yatırımlarına vurguda bulundu. İkili ilişkilerin mevcut iyi düzeyinden bahsedilirken, ileride daha da derin ilişkilere sahip olunacağı vaat edildi. Toplantının sonunda Alman bir basın mensubundan Katar'ın Dünya Kupasını izlemek için gelebilecek eşcinsel ziyaretçilerle ilgili tutumu sorulduğunda, Emir Doha'nın kültürel ve dini arka planı ne olursa olsun herkese açık olduğunu, ancak kültürel farklılıklara saygı duyulması gerektiğini ifade etti.

Alman Parlamentosunda Lübnan'daki UNIFIL Misyonu Tartışması:

Uzun yıllardır Lübnan ile İsrail arasında ateşkesi korumaya yönelik BM çatısı altında konuşlandırılmış UNIFIL misyonuna Almanya'nın katılımı mecliste düzenli olarak tartışıldığı ve oylamaya sunulduğu gibi bu sene de Mayıs ayında tartışmaya açıldı. İlk tartışma turunun gerçekleştiği 20 Mayıs'ta Savunma Bakanı Lambrecht, gerek Lübnan'ın gerekse de İsrail'in Almanya'nın UNIFIL'deki varlığından memnun olduklarının altını çizdi. Deniz ve hava sahalarının kontrolünü ve silah kaçakçılığının önünü kesmeyi tek başına başaramayan Lübnan ordusuna desteğin devam etmesi gerektiğini; sağlanan askeri teçhizat, eğitim ve personelin yanı sıra bu misyon sayesinde iki taraf arasında diplomasi ve diyalog kanallarının açık tutulduğunu vurgulayan bakan, Hizbullah'ın terör örgütü olduğunu ifade etti. Ayrıca, Lambrecht "İsrail'in güvenliği tehlikeye atılırsa, devreye gireriz" mealinde bir cümle kurdu. Mevcut hükümette koalisyon partneri olan Yeşiller partisinden Tobias Lindner, Lübnan ordusunun mezhepçiliği aşan yegâne devlet organı olduğunu, ancak bütçe sıkıntısı çektiğini ifade etti. Son seçimlerin ise Hizbullah ile koalisyon yapma isteğinin ne kadar zayıfladığını ortaya koyduğunu söyledi. Elitlerin yanlış politikaları ve ülkenin ekonomik krizden çıkamaması gibi noktalara değinilse de Hizbullah vurgusu tartışmayı domine etti denebilir. Örneğin 2006 yılının Berlin açısından bir dönüm noktası olduğuna işaret ederken, Lindner özellikle Hizbullah'ın engellenmesinde önemli bir görev ifa ettiklerinin altını çizdi. Benzer bir konuşma da yine koalisyon ortaklarından olan Hür Demokratlar partisi mensubu Frank Müller-Rosentritt'ten geldi. Bu siyasetçi İsrail'in tartışılmaz yaşam hakkı ile konuşmasına başlarken, İsrail'in Ortadoğu'daki tek demokrasi olduğunun altını çizdi. Kendisinin de yakın zamanda bölgeyi ziyaret ettiğini ve kendisine İsrail ordusu tarafından Lübnan sınırında Hizbullah'ın kazdığı "terör tünellerinin" gösterildiğini anlattı. Bununla beraber Hizbullah'ın Beyrut limanı patlamasında Hamas ile ne kadar benzerlik gösterdiğini ve aynı stratejiyi güttüklerini; bunun da İsrail'i yok etmek olduğunu, iddia etti. Berlin bu terörü engellemek için UNIFIL desteğini devam ettirmeli diyerek İsrail taraftarı bir tutum sergiledi.

Misyonun devamına farklı sebeplerden ötürü onay vermeyen iki parti var. Aşırı sağ AFD partisi için konuşan Joachim Wundrak önceki konuşmacılar gibi İsrail'in yaşam hakkına vurgu yaptıktan sonra UNIFIL'in İsraillilerin de ifade ettiği gibi Lübnan'a kaçak silah girişine engel olamadığını belirtti. Ukrayna kriziyle ortaya çıkan güvenlik sorunu, askeri sermayenin Almanya sınırları etrafında kullanılması gerektiğini savundu. Henüz İsveç ve Finlandiya NATO üyesi değilken Almanya'nın kuzeyinde Alman askeri varlığının daha da güçlü olması gerektiğini ileri sürdü. Misyonu kabul etmeyen diğer parti olan Sol parti, "İsrail'in eksiklerine rağmen bir demokrasi olduğunu kabul ediyoruz" şeklindeki açıklamasından sonra 30 milyon euroluk misyon bütçesinin Lübnan içinde insani yardıma harcanmasının bu ülke için anlamsız bir askeri misyondan çok daha faydalı olacağını savundu.

Doğu Asya - Ortadoğu Dosyası

Arş. Gör. Mustafa Onur Yalçın

Çin:

Ukrayna'daki savaş üçüncü ayına girerken, Çin ile Ortadoğu'daki kilit devletler arasındaki yakınlaşmanın arttığı görülüyor. ABD'nin bölge ülkeleri ile olan sıkıntıları, Çin ve Ortadoğu ülkelerini birçok konuda fikir birliği oluşturmalarına zemin hazırladı. Bu durumu destekleyen olaylardan biri, son üç BM kararının oylama etkinliklerinde görülüyor. 26 Şubat'ta BM Güvenlik Konseyi, Moskova'nın Ukrayna'ya yönelik saldırısını

derhal durdurmasını ve tüm birliklerini geri çekmesini talep eden bir kararı oylamıştı. Oylamada ise Çin, Hindistan ve Birleşik Arap Emirlikleri de dahil olmak üzere Güvenlik Konseyi'nin üç üyesi çekimser kaldı. Bir haftadan kısa bir süre sonra, 2 Mart'ta BM Genel Kurulu, düşmanlıklara derhal son verilmesi çağrısında bulunan bir önergeyi oyladı. Oylamada Çin, İran ve Irak çekimser kalan 35 ülke arasında yer aldı. Son olarak 7 Nisan'da Genel Kurul, Rusya'nın İnsan Hakları Konseyi'ndeki pozisyonunu askıya alan bir kararı kabul etti. Bu sefer, Mısır, Suudi Arabistan, BAE, Ürdün, Katar, Kuveyt ve Irak da dahil olmak üzere çok daha uzun bir Ortadoğu ülkeleri listesi çekimser kaldı. Çin, İran ve Suriye karşı oy kullananlar arasında yer aldı. Bu oylamalar ele alındığında, şu durum ortaya çıkıyor: Dünyanın çoğu Rusya'nın Ukrayna işgalini kınasa bile, bu savaş Çin ve Ortadoğu ülkelerinin çeşitli pozisyonlarda daha fazla ortak noktaya sahip olmasına yol açtı.

Japonya:

Japonya'nın Japonya Dışişleri Bakanlığı, araştırma ajanslarını Aralık 2021'den Şubat 2022'ye kadar ABD, Avustralya, Hindistan, dokuz ASEAN ülkesi, dört Orta Asya ülkesi ve yedi Ortadoğu ülkesinde Japonya hakkındaki izlenimlere dair bir kamuoyu yoklaması yürütmek üzere görevlendirdi. Bakanlık adına, çeşitli araştırma firmaları tarafından Ortadoğu ülkelerinde insanların Japonya hakkındaki izlenimleri yapılan bir anket yapıldı. Bu ankette katılımcıların yüzde 76'sı ülkelerinin Japonya ile ilişkileri dostane olarak nitelendirdi.

Ortadoğu'da yapılan anket Mısır, Ürdün, Tunus, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, İran ve Türkiye'yi kapsayacak şekilde gerçekleştirildi ve Mısır'da 1.000 kişi ve diğer altı ülkenin her birinde 500 kişi katıldı. Katılımcıların yaşları 18 ile 69 arasında değişiyor. Ankete katılanların yüzde 80'i Japonya'nın İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana sürekli olarak barışı seven bir ulusun yolunu izlediğini söyledi. %81'i ise, Japonya'nın dünya ekonomisinin istikrarı ve büyümesinde oynadığı ölçüde önemli bir rol yanıtını verirken, Japonya'nın ekonomik ve teknik işbirliğinin Ortadoğu bölgesinin gelişimi için iyi olup olmadığı konusunda katılımcıların %85'i faydalı yanıtını verdi.

Ortadoğu Güvenlik Dosyası

Arş. Gör. Furkan Halit Yolcu

Ortadoğu bölgesel güvenliği Mayıs ayında yeniden Suriye üzerinden boyutlanmaya başladı. Rusya'nın özellikle Lazkiye'deki kuvvetlerinin anlamlı bir düzeyde azaltılması ve buradaki kontrolün rejime bağlı güçlere bırakılması önemli bir gelişmeydi. Bunun yanında Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde ve Fırat'ın batısında yer alan Tel Rifat ve Münbiçe yönelik bir operasyon hedefinin olduğu da uluslararası gündeme oturan önemli maddelerden birisiydi. Diğer önemli bir gelişme ise Yunanistan'ın Türkiye'ye yönelik artan tacizleri ve adaların silahlandırılmaya devam edilmesiydi. Bu durum iki ülkeyi karşı karşıya getirirken bu gelişmelerin arkasında daha makro planlar olduğu tahmin edilebilir boyutlara ulaşmış görünüyor.

Türkiye'nin Suriye'ye yönelik gerçekleştireceği yeni operasyonun elbette faydaları ve zararları olacaktır. Bu noktada Türkiye'nin Fırat'ın batısındaki güvenlik endişesini ortadan kaldıracağını söylemek gerekiyor. En nihayetinde Türkiye, Suriye sınırının tamamında 30km'lik bir güvenlik koridoru talep etmiş ve bu uluslararası anlaşmalar ile onaylamıştı. Ancak pratikte bu güvenliğin sağlanamadığı oldukça açık bir şekilde gözlemlenebilmektedir. Bu noktada Türkiye, diğer operasyonlarda olduğu gibi yine ekonomik baskılara

maruz kalacaktır ve YPG/PKK yanlısı Avrupa medyası kara propagandaya devam edecektir. Temel uluslararası ilişkiler yaklaşımlarından birisi olan Realizm'e göre bir ülkenin güvenliği ihtiyaçlar hiyerarşinin en önemli parçasıdır ve devletler sınırlarını korumak için her türlü kaybı göze almalıdır. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'nin de bundan farklı davrandığını söyleyemeyiz.

Yunanistan'ın artan tacizleri ise makro planda Türkiye'nin ilgisinin Suriye'den başka bir probleme kaydırılması işlevini yürütüyor olabilir. YPG/PKK'ya yönelik operasyonlara en karşı olan devletler genellikle AB üyesi devletler. Bu noktada yine AB üyesi olan Yunanistan'ın Türkiye'yi Ege'de meşgul etmesi ve kaslarını sıkı tutmak zorunda bırakması için kullanıldığı argümanı anlam kazanıyor. Türkiye'nin devletlerarası savaş konusundaki dış politika yaklaşımı değişmediğinden burada bir sıcak çatışma beklemek anlamlı olmaz. AB için önemli olan nokta, Türkiye'nin Suriye'deki kazanımlarının önüne geçilmesi ve AB'nin önemli ortaklarından olan YPG/PKK'nın hayatta tutulması olduğundan Türkiye bu tacizlere tavizsiz karşılık verecek ancak herhangi bir sıcak çatışmadan da kaçınacaktır.

